

Slovensko predsedstvo EU 2008
Slovenian Presidency of the EU 2008
La Présidence slovène de l'UE 2008

GOVOR

PREDSEDNIKA VLADE RS IN PREDSEDNIKA EVROPSKEGA SVETA JANEZA JANŠE NA PLENARNEM ZASEDANJU »EUREKA« MINISTRске KONFERENCE

Ljubljana, 6. junij 2008

»NOVA LIZBONSKA PERSPEKTIVA«

Več kot dva tisoč let je minilo, odkar je znameniti grški matematik in fizik Arhimed tekkel po sirakuških ulicah in vpil »heureka, našel sem«. Njegovo navdušenje je bilo namenjeno odkritju, ki je takrat služilo nečimrnosti sirakuškega kralja, danes pa služi vsem nam, saj je arhimedov zakon eden izmed temeljnih zakonov v fiziki.

Od takrat, pa do danes se je »heureka« velikokrat razlegala med stenami raziskovalnih inštitutov, laboratorijev, delavnic in od povsod, kjer se rojeva novo znanje. In kjer se rojevajo nove ideje, brez katerih si današnje sodobne družbe ne znamo več predstavljati. Nekoč elektrika, penicilin, parni stroj, motor z notranjim izgorevanjem, danes računalniki, GSM aparati, navigacijski sistemi, digitalna tehnika, diagnoza srčnih bolezni, itn.. Mnoge od teh idej so tudi rezultati projektov EUREKA, zato sem počaščen, da vas lahko nagovorim na današnjem srečanju, ki je namenjeno strateškim usmeritvam na področju industrijskih raziskav v Evropi.

V zadnjih desetletjih smo v svetu priča velikim tehnološkim, ekonomskim in družbenim spremembam. Dinamičen tehnološki razvoj vpliva na proizvodnjo, potrošnjo in vzorce komunikacij med podjetji, državami, regijami in posamezniki. Govorimo o izzivih globalizacije, s katerimi se soočamo vsi. Od odgovora na ta izziv pa bo odvisno naše mesto v svetovni produkciji blaga, storitev in znanja.

Evropsko gospodarstvo, ki z 22% svetovnega BDP predstavlja največje gospodarstvo na svetu, se je sposobno spopasti s temi izzivi in postati sčasoma dejansko tudi najkonkurenčnejše poslovno okolje na svetu. Do takšnega sklepa smo prišli po temeljiti oceni realizacije prvega cikla prenovljene Lizbonske strategije, ki je pokazala, da je Evropska unija ravno v letih, ko se je ta cikel izvajal, v letih od 2005 do 2008, beležila najboljše rezultate. Pohvalimo se lahko z nižjim javnim dolgom, zelo ugodno gospodarsko rastjo, predvsem pa s skoraj 7 milijoni novih delovnih mest.

To je bila dobra popotnica novemu triletnemu ciklu prenovljene Lizbonske strategije, v katerem se moramo spopasti z novimi izzivi. Eden od najbolj ključnih, ki jih v tem obdobju Evropska unija postavlja v ospredje, je ravno učinkovitejša povezava znanja z gospodarstvom. Samo inovacije in tehnološki napredek so namreč trajen vir rasti in razvoja.

A razkorak, ki se na področju povezovanja z gospodarstvom trenutno še vedno kaže med Evropsko unijo in drugimi razvitimi okolji, npr. Ameriko ali Japonsko, je še vedno prevelik. Lani je na primer med elitno deseterico najbolj inovativnih podjetji na svetu revije Business Week uspel preboj samo enemu podjetju iz

Evropske unije, to je finski Nokii. Zaostaja tudi število raziskovalcev, ki sodelujejo v podjetjih. Nižji je delež izdatkov za raziskave in razvoj.

Odpravljanju tega razkoraku je bila namenjena vrsta ukrepov, saj je samo na znanju temelječe gospodarstvo sposobno zagotavljati kakovostna in zadostna delovna mesta za evropske državljane in s tem ohranjati evropski socialni model, ki zagotavlja Evropejcem pričakovano in želeno kakovost življenja.

Naraščajoča mednarodna konkurenca je že preusmerila podjetja iz razvitih držav od konkuriranja na podlagi nižanja stroškov v dejavnosti z visoko dodano vrednostjo. Ta strateška poteza pa je uspešna le ob povečanem vsestranskem znanju. Tako ekonomska teorija kot ekonomska politika priznavata raziskavam, razvoju in inovacijam vlogo ključnega dejavnika rasti in konkurenčnosti regij, držav in gospodarskih sektorjev. Samo tisti, ki ustvarja, prispeva k razvoju. Zato so v tej luči prav iniciative, kot je EUREKA, zelo, zelo ključnega pomena.

Bistvo EUREKE, ki povezuje industrijo in znanstvene institucije z državnimi oblastmi, pa posebej tudi geslo Si.nergija, geslo slovenskega predsedovanja Svetu Evropske unije. Geslo, ki je ves čas tudi rdeča nit naše domače, slovenske zgodbe. Ta je uspešna. Malokdo si je pred dvajsetimi leti predstavljal, da bo Slovenija prehodila takšno pot, kot jo je - od osamosvojitve, do članstva v evro-atlantskih integracijah, evro in schengenskem območju. Od trhlega gospodarstva, do rekordne gospodarske rasti in najnižje brezposelnosti v zgodovini.

Vse to pomeni, da so zgrajeni trdni temelji, ki nam danes omogočajo, da smo skupaj v evropski družini sprožili nov, velikopotezno zastavljen cikel Lizbonske strategije, ki zajema v tej drugi fazi štiri prednostna področja:

1. Evropa mora postati inovativnejša in ustvarjalnejša.
2. Evropa mora postati bolj podjetniška, da se ne bi zgolj odzivala na globalizacijo, temveč tudi oblikovala njen razvoj.
3. Evropa mora poskrbeti za ljudi, da bodo lahko vsi njeni državljani izkoristili prednosti družbe znanja.
4. Evropa mora skrbeti za naravo oziroma skladen in trajnostni razvoj.

Na področju aktivne politike spodbujanja inovacij je bilo v Evropski uniji že doslej veliko narejenega. Številne iniciative, ki povezujejo evropska podjetja in raziskovalce, so prinesle koristne in tudi zelo odmevne rezultate v svetovnem merilu. Tudi o prispevku EUREKE evropski inovativnosti ni dvomiti. Dejstvo pa je, da je dinamika dogajanja v svetu vse večja. Zaradi tega hitrost, ki je bila zadostna za prejšnje čase, ni več zadostna. Ta dinamika v svetu zahteva od nas dodatne napore. Podatki namreč kažejo, da se najhitreje razvijajo tiste države, ki so se znale prilagoditi spremenjenim razmeram na tržišču in so se usmerile v razvoj in trženje novih proizvodov na podlagi novih tehnologij in inovativnosti.

Tudi zato smo sprožili idejo, da mora pretok znanja postati »peta svoboščina« v Evropi. Ne samo, da bi moralo biti svobodnejše gibanje nadarjenih znanstvenikov, raziskovalcev, študentov in profesorjev, tudi dostop do znanja in informacij bi moral postati bistveno bolj odprt. Predvsem pa bi morali spremeniti svojo miselnost in sprejeti dejstvo, da je prenos znanja in idej v prakso, veliko bolj pomemben kot samo odkritje. Samo odkritje ne pomaga nič, v kolikor ta ideja, inovacija, odkritje ni preneseno v prakso.

Danes, v informacijski družbi, ni več ključno vprašanje, kako priti do informacij, ampak predvsem kako informacije pravočasno izmenjavati in kako informacije pravilno uporabiti. Kako jih uporabiti, da bomo ustvarjali korist pa tudi dobro. To je zahtevna in ambiciozna, a ključna naloga, kar najbolje veste tudi sami,

saj ste bili sredi aprila, vsaj nekateri izmed vas, aktivni sooblikovalci Ljubljanskega procesa, ki naj bi pripeljal do tega, da bo peta svoboščina tudi dejansko zaživela v Evropi.

Veliko govorimo o tem, da se mora evropski raziskovalni in inovacijski prostor, ki zagotavlja okvirne pogoje za spodbujanje in nagrajevanje inovacij, razvijati v smeri dopolnjevanja in iskanja sinergij med evropskimi in nacionalnimi raziskovalnimi projekti. Tudi pri tem ima EUREKA zelo pomembno vlogo, ki lahko kot posredniška podpora mreža zagotavlja učinkovito koordinacijo in svetovanje pri poslovno usmerjenih raziskavah in razvoju. Vse to bo zagotavljalo dolgoročno podporo na znanju temelječemu in mednarodno visoko konkurenčnemu gospodarstvu.

Ob tem velja opozoriti na dejstvo, da tako kot proizvodnja, tudi znanje postaja globalno. Internacionalizacija raziskovalno-razvojne in inovacijske dejavnosti prinaša tako nove izzive kot tudi nove koristi. Svetovna zakladnica znanja se povečuje, a hkrati se povečuje tudi tekmovalnost na področju prenosa novih znanstvenih odkritij v gospodarstvo. Tako ima Evropa pred sabo dvojni izziv – oblikovati enoten raziskovalni in inovacijski prostor in hkrati v svetovno areno ustvarjanja novega znanja vstopati kot pomemben partner.

Evropejci moramo postati tudi bistveno bolj podjetniški. Čeprav mala in srednja podjetja predstavljajo 99% vseh gospodarskih subjektov v Evropski uniji, nam primanjkuje visoko inovativnih in ustvarjalnih podjetij. Teh pravzaprav nikoli ni preveč. Zato jim moramo omogočiti dostop do znanja v javnem raziskovalnem sektorju, do skupne raziskovalno-razvojne infrastrukture ter do virov lastniškega financiranja. Zamuditi ne smemo nobene priložnosti za poglobljanje notranjega trga. Predvsem pa ne smemo pozabiti, da podjetja svetovnega razreda nastajajo v konkurenčnem in ne v zaščitenem, zaprtem okolju.

Lizbonska strategija predstavlja premišljeno in uravnoteženo strategijo razvoja, ki prisega na trajnostni razvoj, kjer so razvojna, socialna in okoljska komponenta v čim večjem ravnovesju. Evropejci moramo skrbeti za okolje. Leto 2007 je bilo leto, ko smo na tem področju sprejeli zelo velikopotezne, ambiciozne cilje. Zmanjšanje emisij CO₂ na znosno raven lahko po nekaterih izračunih stane od 500 do 1000 milijard evrov letno. Vendar bo to za nekatere strošek, za druge zaslužek. Predvsem pa velika obveza in priložnost. Zato nekateri upravičeno govorijo tudi o novi industrijski revoluciji. Pravzaprav se je ta že začela.

To je treba izkoristiti in zagotoviti, da bo prav področje energetike in klimatskih sprememb med tistimi, na katera se bodo usmerjali raziskovalno-razvojni napor v iskanju tehnologij prihodnje generacije. Kot poudarja dopolnjena Lizbonska strategija, se bodo morale posledicam podnebnih sprememb prilagoditi vse politike. Vse naše moči morajo biti usmerjene v to, da bomo zmanjšali negativne posledice že povzročenih sprememb, predvsem pa razvijali nove rešitve, ki bodo dolgoročno vodile v okolju prijaznejši, trajnostni razvoj. To pa omogoča samo brez-ogljčna oziroma nizko-ogljčna proizvodnja in razvoj.

Kot smo ugotavljali marca na Evropskem svetu Lizbonska strategija daje rezultate, saj gospodarski vzpon v letih 2006 in 2007 v evropskem gospodarstvu ni le rezultat ugodnih cikličnih gibanj, ampak je tudi posledica številnih strukturnih reform izvedenih v številnih državah članicah oziroma Uniji kot takšni. Ravno zaradi teh reform je Evropa danes bistveno bolj odporna na šoke v svetovni ekonomiji. Ravno ti šoki niso razlog za to, da se z reformami prekine, ampak da se z njimi še bolj uspešno nadaljuje. Ne glede na trenutno gospodarsko stanje v svetu, ko se napoveduje umirjanje gospodarske rasti in so finančni trgi nepredvidljivi, mora Evropa pri reformah, še posebej lizbonskih, vztrajati in jih, kot že rečeno, še bolj pospešeno izvajati. Lizbonski program je do zdaj najpopolnejši seznam nalog.

Zagotoviti moramo, da bodo vsi partnerji še naprej imeli pomembno vlogo in bili aktivno vključeni tako v oblikovanje konkretnih nalog kot v tudi samo izvajanje. Samo tako bomo uspešni. Tudi z vašo pomočjo. Za nov cikel Lizbonske strategije imamo na voljo tri leta. V tem času moramo spodbujati reforme, hkrati pa moramo začeti razmišljati o strategiji za obdobje po letu 2010. Prenovljeni strateški program EUREKA, ki ga boste sprejeli danes na tej EUREKA ministrski konferenci, je zelo velik korak v pravo smer.

Arhimed, ki se je predvsem rad posvečal praktičnim zadevam, je nekoč rekel: »Dajte mi oporno točko in premaknil bom svet!« In ga je. On in številni drugi. Zdaj imate za to priložnost tudi vi.

Hvala lepa.